

KOMMENDANTBLADET

Information till Sällskapet Castellaternas medlemmar
VÅREN 2008

VÅRENS AKTIVITETER

Nu startar vi ett nytt innehållsrikt år. Vi hoppas att många ämnen skall intressera dig. Vi önskar Dig välkommen till våra arrangemang.

KALLELSE ÅRSMÖTE

Årsmötet avhålls fredagen den 14 mars på Rådhuset.

Kl. 18.30 Årsmötesförhandlingar

Därefter berättar Antikvarie Ola Palmgren om FREDEN I ROSKILDE. Trossmästare Thidell ordnar en - som alltid - god måltid som avslutas med kaffe och kaka.

Bengt Girborn underhåller med visor. Allt detta till en kostnad av 140:- Exklusivt 20-kronors lotteri med bl.a. en tavla skänkt av vår medlem Lennart Paulsson

OBS! Ytterdörren är öppen mellan 1800-18.30

**Anmälan senast den
11 mars tiull Karl-Erik
tel. 0454-103 61**

Konung Fredrik III:s cessionsbrev å provinsen Blekinge" Dokumentet är daterat Köpenhamn den 24 februari 1658. Freden slöts i Roskilde två dagar senare. Dokumentet är inlånat från Riksarkivet i Stockholm. Foto: Kurt Ericsson

**Skriv i Kommendant-
bladet eller tipsa oss
om idéer eller önskemål**

När Du vill göra Dig hörd i bladet, kontakta då någon i redaktionen eller skriv ner Dina tankar. Skicka det sedan till Birgitta Cleyndert, Drottningg. 84 E, 37438 K-hamn, tel:18509,
Lars-Olof Billvik, Matviks-
hamnsv. 258-18, 37494,
Trensum, tel:61341

HISTORISKT CAFÉ

FRI ENTRÉ

I EXPRESSENHALLEN
11 MARS. KL 18.30

Medarrangör Kulturnämnden och SV

Forskargruppens
mångkunnige Sven Andersson
berättar om

Spionen Jens Sörensen.

Mannen som under åren 1650-1700
på det mest finurliga sätt spionerade
i Sverige åt den danske kungen. Ett
spännande inslag i "Gränslandsåret"

Minnen som bleknar... Vårens första Historiska Café blev en stor succé, och över 100 personer kom till denna nostalgikväll på lokstallarna.

Filmen handlar om beredskapen i Sverige under andra världskriget. Det är en blandning av dramatiska avsnitt och intervjuer med människor som minns.

De som mobiliserades under åren 1939-1945 är idag över 87 år gamla och om 10 år finns kanske ingen kvar som kan berätta.

Det är en mycket välgjord och intressant dramadokumentär där Kent Zetterberg från Försvarshögskolan lotsar oss genom beredskapsåren och Sveriges in- och utrikespolitik. Filmarna Martin Midander samt Mats och

Stefan Harrysson har all heder av sitt historiska arbete.

Efteråt serverade Karlshamnslottorna ärtsoppa samt kaffe, samtidigt som det bjöds på musikunderhållning av Flottans Män och Björn Stoltz.

Castellanerna har köpt in ett ex. av filmen på DVD. Den finns att låna på Studieförbundet Vuxenskolan mot en depositionsavgift på 50 kronor. Vi tackar Kulturnämnden, Karlshamns Filmstudio, Vuxenskolan och BLB för samarbetet som möjliggjort denna visning.

/Birgitta

VIKTIGA DATUM

24/4 Planerar vi en stadsvandring i "Svante Svenssons fotspår"

1/6 Lions Syrénfest på Castellet

6/6 Sveriges Nationaldag

14/6 Firar vi Castelletts dag

Reservation för ev. ändringar

Vi hoppas på en bred uppslutning vid alla våra arrangemang hälsar Ordenskapitlet.

Även om alla har samma åsikt kan alla ha fel. B. Russell

Lästipset!!!

"Destination China" av Hans Ryström är en levande kulturhistoria med initierad inblick i 1800-talets fartygs- och krigshistoria.

Den svenske marinofficeren Elof Arrhenius deltog i den engelsk-franska expeditionen till Kina 1859-1861. I England benämnd "The second China war". Författaren skildrar, med utgångspunkt från Arrhenius dagböcker och med tillgång till unika foton, färderna till och från Kina. Striderna, de ofattbara plundringarna, nedbrännandet av den kinesiske kejsarens sagolika sommarpalats och undertecknandet av fredsavtalet i Peking. Intressant och trevlig läsning lovar Birgitta. Den finns på Bibliotektet.

Kapitelmästare Åke Fransson har hittat detta intressanta kontrakt från 1887

ARRENDATOR KONTRAKT PÅ BOÖN

Kontrakt mellan Helsovårdsnämnden i Carlshamn och Bagaren F.O. Malmqvist om arrende af Boön.

§ 2

Arrendatorn förbjudes att bortföra ballaststen eller att genom röjdning, fällning, qvistning eller löfbränning förröfva någon åverkan eller skada å växande träd och buskar, att på något sätt ofreda begravningsplatsen samt att å lägenheten tillverka eller distillera brännvin eller andra spritdrycker.

§ 3

Träd och buskar som under arrendetiden planteras, får icke af arrendatorn borttagas, utan skall vid lägenhetens återlemnande, utan ersättning kvarlemnas. Att redan gjorda planteringar skola väl underhållas och vårdas.

§ 4

Alla lägenheten om och framgent tillhörande onera af lovad namn och beskaffenhet som helst erlägges af arrendatorn utan afkortning å arrendet.

§ 5

För förbättringar å jorden, hvilka under arrendetiden göras äga arrendatorn ej att fordra någon ersättning

§ 6

Wid arrendets utgång afträdes lägenheten med dertill hörande förmåner utan förutgången serskild uppsägning hvarjemte i den händelse lägenheten före arrendetidens utgång skulle för kronans eller annat allmänt behof blifva erforderlig desamma skall arrendatorn frånträdas den 1 april näst efter sex månaders förutgången uppsägning, hvarjämte i den händelse lägenheten före arrendetidens utgång skulle för kronans eller annat allmänt behof blifva erforderlig, desamma skall af arrendatorn frånträdas den 1 april nästefter sex månaders förutgången uppsägning. Skulle åter lägenheten af en eller annan orsak blifva för kronan erforderlig, utan att nu stadgad uppsägningstid kan afvaktas åligger det arrendatorn att genast vid tillsägelse afträda, dock äger i sådant fall arrendatorn rättighet att af statsverket uppbära ersättning för växande gröda efter det pris som af gode män bestämmes, behörande godemännens antal vara trenne, hväraf Kongl. Arméförvaltningens Fortifikationsdepartement utser en. Arrendatorn en och de sålunda valde den tredje.

§ 7

Nya byggnader får ej utan Kongl. Arméförvaltningens Fortifikations Departements medgifvande å lägenheten uppföras.

§ 8

Alla byggnader som af arrendatorn uppföras och till kvars bibehållande under arrendetiden till stånd utverkats skola af arrendatorn, utan ersättning sednast trenne månader efter markens återlämnande vara borttagne och byggnadsplatserne planerade.

§ 9

Arrendeavgiften som blifvit bestämd till ett hundra åttio. /180/ kronor årligen, skall till Helsovårdsnämndens kassa-förvaltare erläggas senast den 1 oktober hvarje år.

§ 10

Kongl. Majt och kronan förbehålles rätt till att genom syn, när och huru ofta som helst, låta utröna huruvida jord och planteringar m.m. väl vårdas.

§ 11

Skulle arrendatorn befinnas brista i fullgörandet af de skyldigheter, hvartill han genom detta kontrakt sig förbundit, anses kontraktet förverkad och kan skyldig att afflytta den 1 april näst efter derom erhållen tillsägelse, dock vare arrendatorn likafullt pligtig ersätta den förlust Helsovårdsnämnden genom minskning i arrendesumman eller på annat sätt kan tillskyndas härigenom.

§ 12

Arrendatorn av fisket vid ön förbehålles rätt att själf eller genom andra denna sin rättighet utan hinder av jordarendatorn utöfva och att således för notdragning och annat fiske gå i land å en och vid densamma lägga till med båtar.

§ 13

För fullgörandet af de förbindelser, arrendatorn (åligger) genom detta kontrakt sig åttagit åligger det honom att ställa till vederhälligheten styrkt borgen eller aflemna hypotek, som af Helsovårdsnämndens delegerade godkännes.

Detta kontrakt får icke utan Helsovårdsnämndens /Dr. Kammarens) begifvande på annan person överlätas.

Karlshamn den 25 april 1887

Å Helsovårdsnämndens vägnar
Namnet oläsligt

Härmed förklarar jag mig nöjd.
F.O. Malmqvist

Mer liknande information kommer i nästa nummer
Åke Fransson

...en festafton att minnas!!!

Den trivsamma höstfesten inleddes med att Bengt Gabrielsson höll en spontan och intressant exposé över Strömma Bomullsspinneris blivande och varande och kapitemästaren Åke Fransson tackade Bengt med det sedvanliga arvodet. Därefter inbjöd Castellanernas trossmästare Karl-Erik Thidell till en festlig och riklig måltid med hembakad äppelkaka och vaniljsås till dessert i L.O Schmidtsalen.

Bengt Gabrielsson berättade om Strömma, omnämnt som Strömma mölle redan på 1500-talet och att Karlshamns stad erhöll Strömmamölle kvarn 1668 ”till nyttiga värks anläggande” i samband med stadsrättigheterna. I början av 1800-talet kom två duktiga innovatörer, E.F. Meyer och Abraham Hellerström till Carlshamn som ganska utblottade män, Meyer som skeppsbruten. Men man lyckades snart, tack vare sina begåvningar, skapa sig en betydande ställning som duktiga köpmän i staden.

Genom sitt ständiga förnyelsetänkande och sina ambitioner beslöt de båda herrarna att introducera bomullsspinneri i Carlshamn. Tillgången på bomull var nämligen ganska god på världsmarknaden.

Herrarna hade redan utsett platsen strax söder om kvarnen vid Strömma som lämplig. Allt såg mycket lovande ut och flera av stadens medborgare tecknade andelar i det förestående företaget.

Bomull var som sagt ingen bristvara men det var däremot spinnmaskiner. Engelsmännen som konstruerat dessa hade i monopolistisk anda infört exportförbud av spinnmaskiner. Man ville själva behärska hela marknaden av garnförsäljningen.

Herrarna Meyer och Hellerström gav inte upp sina planer inför detta hot. Raskt undersökte man möjligheterna till andra vägar för att bygga upp en bomullsspinneriindustri vid Strömma. Enda lösningen blev att importera de engelska konstruktörerna av spinnmaskiner. Ett antal ingenjörer (mekanikus) kom därför och byggde upp de nödvändiga maskinerna med god assistans av skickliga yrkesmän i Motala. Även en spinnmästare kom från England.

Den första maskinen var klar året 1833 men brann ner redan 1841 och återuppbyggdes snabbt. Verksamheten utvecklades bra och man hade snart nästan 200 anställda och under de första åren var drygt en fjärdedel av de dessa barn under 15 år.

I början av 1880-talet var det kris och flera aktieägare ville sälja företaget. 1883 beslöt man dock i stället börja tvinn garnet vilket innebar ett betydligt starkare garn. Nya maskiner inköptes, ytterligare en fabriksbyggnad tillkom och en disponent anställdes. Två år senare inrättades ett väveri med 45 vävstolar och en vattenturbin inköptes för utnyttjande av Miåns vattenkraft. 1896 tillkom ytterligare en väveribyggnad och 1920 utbyggdes det gamla väveriet.

1906 drabbades bolaget av sin första stora strejk, då huvudparten av de unga kvinnor som var anställda vid bolagets fabrik på Västra kajen (*Stickan*) i Karlshamn lade ned arbetet. Strejken resulterade inte i bättre löner eller direkt i några förbättrade anställningsförhållande. Däremot fick man som följd av strejken rätt att organisera sig.

1946 konstaterade styrelsen att en ny väveribyggnad måste tillkomma. Den var färdig 1949 och omfattade 6400 m² markyta med nästan 300 vävstolar. I början av 1950-talet hade man som mest knappt 400 anställda, som producerade tyger m m till ett värde av 12 milj kr. Sedan började det gå utför. Sommaren 1962 såldes Strömma till Gamlestaden AB. Därefter var man igång ända till 1988, då de sista 32 anställda avskedades

. Lars-Olof Billvik